

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 427/2020-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 CoP 64/2020 z 26. mája 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“),

ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 CoP 64/2020 z 26. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že návrhom na vydanie neodkladného opatrenia podľa § 365 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľka“) domáhala v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu určenia výživného v sume 100 € a vo veci samej, aby jej syn bol zverený do jej osobnej starostlivosti.

3. Okresný súd Poprad (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 15 P 282/2019 zo 16. decembra 2019 (ďalej len „uznesenie zo 16. decembra 2019“) nariadil neodkladné opatrenie, ktorým sťažovateľ bol zaviazaný predbežne prispievať na výživu maloletého syna 100 € mesačne počnúc dňom 1. decembra 2019 až do právoplatného skončenia konania o úpravu rodičovských práv a povinností. O odvolaní sťažovateľa (otca maloletého) proti uzneseniu okresného súdu zo 16. decembra 2019 rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil v časti ako vecne správne a v časti ho zmenil tak, že nariadené neodkladné opatrenie bude trvať do vykonateľnosti rozsudku o výživnom vo veci samej a návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia o zverenie maloletého dieťaťa do jeho osobnej starostlivosti postupuje súdu prvej inštancie na konanie a rozhodnutie.

4. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenie krajského súdu, ako aj uznesenie súdu prvej inštancie zo 16. decembra 2019 je arbitrárne, nepreskúmateľné a tým aj nevykonateľné z dôvodu, že absentuje náležité odôvodnenie rozhodnutia vo vzťahu k jeho tvrdeniam a predloženým dôkazom, že si riadne plní vyživovaciu povinnosť, a preto je zároveň aj rozhodnutím prekvapivým, čím došlo k porušeniu jeho označených práv v bode 1.

5. Sťažovateľ nepovažuje napadnuté uznesenie krajského súdu za logické najmä preto, že predložil viaceré dôkazy o tom, že maloletému dieťaťu zakúpil viaceré darčeky a uhradil mu aj poplatky za viaceré krúžky, ktoré navštevuje, mimoškolské aktivity a iné služby, napr. platby za byt.

6. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je podľa sťažovateľa napadnuté uznesenie v rozpore so skutočným stavom veci, ako aj s predloženými dôkazmi a jednostranne favorizuje navrhovateľku. Z napadnutého uznesenia krajského súdu nie je rovnako zrejmé, ktoré argumenty a dôkazy považoval krajský súd v danej veci za relevantné a ktoré nie a z akého dôvodu.

7. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením v tomto konaní vydaným, napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. V súlade s čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

14. Ústavný súd konštantne vo svojej rozhodovacej činnosti akcentuje to, že pri výkone právomoci v konaní o ústavnej sťažnosti jeho úlohou nie je preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda strany sporu (resp. účastníka konania) pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

15. Ústavný súd preskúmal ústavnú sťažnosť a k námietkam sťažovateľa uvedeným v bode 4 až 6 v prvom rade konštatuje, že pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, neprislúcha mu hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, tak ako to požaduje sťažovateľ, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov.

16. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

18. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležité odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

19. Z hľadiska sťažovateľom uplatnenej argumentácie a ním vymedzeného predmetu konania, ktorým je posúdenie ústavnej udržateľnosti rozhodnutia všeobecného súdu vo veci nariadeného neodkladného opatrenia, ústavný súd považuje za potrebné osobitne zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením veľmi zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide spravidla o také súdne rozhodnutia,

ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (m. m. IV. ÚS 82/09, IV. ÚS 282/2018, IV. ÚS 13/2020).

20. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 282/2019, IV. ÚS 12/2018).

21. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (m. m. IV. ÚS 136/2014, IV. ÚS 332/2018).

III.

Predbežné prerokovanie a právne posúdenie vecí ústavným súdom

22. V úvode samotného vecného posúdenia opodstatnenosti argumentácie uvádzanej v ústavnej sťažnosti ústavný súd považoval s prihliadnutím na predmet konania (udržateľnosť rozhodnutia všeobecného súdu o nariadení neodkladného opatrenia) za nevyhnutné vyjadriť sa k aplikovateľnosti záruk obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru v konkrétnych okolnostiach prejednávanej veci. Ústavným súdom už bolo opakovane judikované, že rozhodovanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v súdnom konaní možno považovať predovšetkým za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 222/04, II. ÚS 37/00, II. ÚS 46/00, I. ÚS 46/00). Hoci spočiatku EŠLP vylučoval aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke neodkladných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach

alebo záväzkoch (rozhodnutie o neprípustnosti z 13. 1. 2000 vo veci APIS, a. s., proti Slovensku, sťažnosť č. 39754/98), jeho neskoršia judikatúra (rozsudok veľkého senátu z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06; rozsudok z 13. 1. 2011 vo veci Kübler proti Nemecku, sťažnosť č. 32715/06, § 48; rozsudok z 12. 1. 2012 vo veci Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s., proti Českej republike, sťažnosť č. 12266/07, § 64 – § 71) dokazuje postupný príklon k aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru aj na citované konania. Na to nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu (napr. I. ÚS 293/2015, III. ÚS 503/2016, II. ÚS 533/2016).

23. V prejednávanej veci nariadené neodkladné opatrenie zasahuje do postavenia sťažovateľa ako otca maloletého syna, ktorým bol dočasne zviazaný platením výživného v sume 100 € (predtým túto povinnosť sťažovateľ nikdy nemal, pozn.). Tu je tiež potrebné uviesť, že neodkladné opatrenie má len dočasný charakter (§ 365 ods. 1 CMP), pričom jeho cieľom je ochrana života, zdravia a priaznivého vývoja maloletého.

24. Po preskúmaní napadnutého uznesenia okolnosti uvádzané krajským súdom v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodňujú záver o existencii nevyhnutnosti zviazania platenia výživného sťažovateľom.

25. Námietky sťažovateľa v bode 4 a 5 o arbitrárnosti a nelogickosti napadnutého uznesenia krajského súdu sú neopodstatnené už na prvý pohľad. Možno konštatovať, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu je ústavne udržateľné, vecne správne i zákonné a nevykazuje znaky svojvôle, ako aj neodporuje aplikovanej právnej úprave spôsobom, ktorý by mohol mať za následok porušenie označených práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru (bod 1). Hodnotenie odvolacieho súdu v bodoch 7 až 20 sa opiera o ustanovenie § 366 CMP, podľa ktorého neodkladným opatrením môže súd nariadiť platiť výživné v nevyhnutnej miere (bod 10), ale i o ustanovenie § 62 ods. 1, 2 a 4 zákona č. 36/2005 Z. z. zákona o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá až do času, kým deti nie sú schopné samy sa živiť. Sťažovateľ napokon ani nijako nespochybňuje vyjadrenie navrhovateľky, že dosiaľ

za posledných 19 mesiacov neuhradil žiadne výživné na dieťa, ani to, že navrhovateľka má nízky príjem na úrovni 522 € mesačne, z ktorého zabezpečuje osobnú starostlivosť o maloleté dieťa (bod 15). Z napadnutého uznesenia nepochybne vyplýva to, že sťažovateľ v súčasnosti tiež prestal platiť úhrady spojené s platbami na bývanie maloletého (bod 17). Už len z týchto opísaných skutočností je preto zrejmé, že námietky sťažovateľa nie sú dôvodné a nedosahujú ani potrebnú ústavne-právnu relevanciu.

26. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu